

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

Az erdélyrészi méhész-egylet tagjai a tagsági díjért kapják. Tagsági díj rendes tagok részéről évi 4 korona.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a szerkesztő nevére Kolozsvár, Király-utca 25 sz., reklamációk, hirdetésekre vonatkozó megkeresések dr. Balázs Ferenc főtitkárhoz Kolozsvár, Mészáros-utca, 3 sz., a pénzküldemények Zsögön Rácz Mihály egyf. pénztárnokhoz Kolozsvár, Mátyáskirály-tér Bánffy-palota intézendők.

*

Hirdetés díja: Egyszeri hirdetésnél egész oldal (187 négyzs. cm.) 6 k., féloldal 3 k., negyed oldal 1 k. 5 f. Egyesületi tagok és fél-éves hirdetőknél 10°,-al, egész éves hirdetőknél 15°,-al olcsóbb. A hirdetési díjak előre beküldendők az egyesület pénztárába. Cikkeink átvétele csak a forrás („Méhészeti Közlöny”) tüzetes megjelölésével van megengedve.

A KÉZIRATOKAT NEM ADJUK VISSZA.

Felölős szerkesztő: **Ványolós Miklós.**

Egyesületi élet.

Igazgató választmányunk július hó 13 án tartotta meg rendes választmányi ülését az egyesület zsogói (Házsongárd) kert helyiségben lévő mintaméhesében Gelts Lajos igazgató alelnök vezetésével.

Jelen voltak: Dr. Balázs Ferencz főtitkár, Ürmösy Jenő titkár, Ványolós Miklós szerkesztő, Zsögön Rácz Mihály pénztárnok, Dr. Dávida Leó, Dr. Ferencz József, Dr. Zsögön Béla, Ady Sándor, Szócs Samu, Györffy János és Fatter Péter.

A mult választmányi ülés jegyzőkönyve felolvasatván annak hitelesítésére Györffy János és Ady Sándor kérettek fel.

Zsögön Rácz Mihály pénztárnok a pénztár állapotáról tesz jelentést, ezt, valamint a kiadóhivatal jelentését a választmány tudomásul veszi.

Főtitkár jelenti, hogy Baga József ellen lakbér tartozásért kitűzött árverést elnökség a költségek megtérítése mellett már két ízben halasztotta el; v. tudomásul veszi s megbizza az elnökséget az ügy további tárgyalásával.

Azután Gelts Lajos ig. alelnök bemutatja a méhesben tett

intézkedéseit, a méhcsaládokat, rajokat s anyacsaládokat; választmány örvendetesen vette tudomásul.

Főtitkár jelenti, hogy a tagok közül többen jelentették be eladó méz készletüket, eddig 15 métermázsa méz van bejelentve, a mi mutatja az idei kedvező mézelési időt.

Egyesületünk ugyan a méz értékesítést még nem vezette be, csakis mintegy közvetítő szerepet játszik a termelő és vevő között.

Még több apró tárgy elintézése után az ülés 8 órakor ért véget.

19594.
IX—2. szám.

Pályázati hirdetmény.

A gödöllői m. kir. állami méhészeti gazdaságban a f. évben szeptember hava 15-én megkezdődő két éves méhészmunkás-tanfolyamra pályázat hirdettetik. Felvétetik hat olyan egyén kik 18 életévüket betöltötték, de 35. életévüket még tul nem haladták. A felvételt kérő és egy koronás bélyeggel ellátott folyamodványokat a m. kir. földmivelésügyi ministerhez (Budapest, V., Ország-ház-tér, 11. sz.) f. é. július 31-ig a következő okmányokkal felszerelve kell benyújtani:

1. keresztlevéi (születési bizonyítvány);
2. az elemi népiskola négy osztályának elvégzéséről szóló bizonyítvány;
3. hiteles bizonyítvány arról, hogy tolyamodó valamely mező-, kert-, szőlő- vagy erdőgazdaságban mint segédmunkás vagy mint egyéb alkalmazott legalább egy évet gyakorlatilag töltött és használhatóságának s megbízhatóságának tanujelét adta. A földmives- vagy kertmunkás-iskolát végzettek előnyben részesülnek;
4. azoknak, kik szülői gondozás alatt nem állanak, kifogás-talan magukviseletéről tanuskodó községi bizonyítványt, azoknak pedig, kik szülői vagy gyámi gondozás alatt állanak, az említett községi bizonyítványon kívül még a szülőik, esetleg gyámjuk oly beleegyező nyilatkozatát is kell mellékelniök, mely az illetőnek a tanfolyamra való belépést megengedi;
5. csatolandó továbbá az ép, egészséges és munkára edzett testal-
katot igazoló orvosi bizonyítvány, a himlőoltási bizonyítvánnyal együtt;

6. a hadköteles-sorban levők részéről szükséges annak hiteles fejtüntetése, hogy a katonai szolgálat teljesítésének ideje a gazdaságban töltendő két év tartamával nem esik össze. Előnyben részesülnek azok, kik hadkötelezettségüknek már eleget tettek.

A tanfolyamra felveendő egyének a telepen szabad lakást és államköltségen teljes ellátást kapnak. A hallgatók betegség esetén ingyenes orvosi segélyben és gyógyszerben részesülnek. A szükséges könyveket, írószereket, a gyakorlati munkához megkívántató felszerelést, szerszámokat és eszközöket a tanulók használatra a gazdaságban kapják. Ezekon kívül évenként minden növendék 60 K. ruhapénzben is részesül oly módon, hogy a szükséges ruházatról ezen összeg erejéig a gazdaság vezetője gondoskodik.

Budapest, 1905. június 24-én.

M. kir. földmivvelésügyi minister.

A méhek a petéket szükségből áthelyezik

Irta: Ifj. Páder Ferencz.

Motto: A nagy természetben sincsen szabály kivétel nélkül.

Nyilvános dolog, hogy a méhészet körében egyes, mondhatni sokszor jelentéktelen esetek mint privát tapasztalatoknak nyilvánosságra hozása majdnem kivétel nélkül éles vitára, néha késhegyig fokozott ellenséges hangú polemiára adnak alkalmat.

Alábbi, már számos és elismert szaktudós (u. m. Rothe, Hilbert, Rotmann) véleményével is találkozó tapasztalatomat óhajtom a t. méhésztársak tudomására adni ama kikötéssel, hogy eleve és a leghatározottabban kijelentem, hogy vitába indulni nem intenczióm ebből kifolyólag sem pro sem contra intézendő polemia e tárgyban bocsátkozni szándékomon kívüli; miért is csak a puritán egyszerűséggel előadott száraz tapasztalataimat óhajtom regisztrálni respective komplementative előadni.

Az eset a mellett, hogy kiváló érdekességü és cikkem belterében saját indoklást találó ritkaság számba eső, de mindannak daczára, mégis a sokak által ennek ellenkezőjét vitató eset megtörténtét tárja fel; t. méhésztársaim és olvasó közönségünk megfontolására bizom a ténynek vita nélküli tudomásul vételét ama biztos tudatban, hogy saját jól felfogott érdekükben e tényt a b. tapasztalataikkal belátásukat a sokoldalú tagadás ellenére szerves részeire bomolva a tagadás ösvényéből a világosság felszínére hozni ne férheltessenek.

Most pedig közlöm naplóm segélyével az esetet.

Junius hó 16. és 17-én jelentkezett egy utórajom s ezzel a rajzás befejezést nyert. Rajzásra szánt törzseim az idei specificus viszonyok dacára türethően lerajoztak. Akác virágzása után jött utórajomat egy a roszt teletés folytán a méhésztel felhagyó méhésztársamtól átvett, részben félig kiépített szalma kasokba helyeztem el. Többek között a fent említett raj a 41. számuba, míg a 17-iki a kertem másik végén álló méhesem IV. számú kasába lőn elhelyezve. Szinte fölösleges említenem, hogy mint az okszerű méhésztet jó katonája, méhesem mindenkori állapotát feltűntető s minden mozzanatról beszámoló ellenőrző táblácskákat használók kaptáram hátuljára függesztve, mely naplóm fundamentális csontvázát képezi.

A 41. számú kasba helyezett család királynőjének 16 iki raj lévén, harmadnapra kellett megtermékenyülés végett kijönnie; ami tényleg mechanikai pontossággal 19 én 10 óra 50 p.-kor be is következett. E jeleséget chronometeremmel a szél iránya és a hőfok megállapítása után kíváncsian kísértem figyelemmel, de 120 m.-percnyi idő multán az anya a kasba visszatért. Ezen első kirepülés alkalmából az anya gyors visszatérése következtében meg nem termékenyülhetett. Tovább figyelvén 1'45 perczkor a kirepülés ismétlődöt, de időközben, mivel pergetéshez kezdtem, a megfigyelést szaggatott időközökben ugyan folytatám, de nagy sajnálatomra az anya visszatértét nem észlelhetém. Este 6 órakor nagy zúgást veszek észre. Rablásra gondoltam és szökési kísérlet lőn a vége 41. számú törzsem részéről, s ha ideje korán meg nem gátolom, eme becézett rajom kámforrá válik. — Tekintettel arra a körülményre, hogy hasonló esetekben bevezetett eljárásom mindenkoron sikerre vezetett, ezuttal is egy közel álló kaptáram költőurjéből egy keret fiasítást emeltem ki, melyben a peték 2—3 naposak lehettek s beadtam a meglepni vágyó rajnak, mire a család mintegy parancsszóra lecsendesedett.

Hogy miért nem adtam idősebb petét, melyet a méhek pár nap mulva befedhettek volna, abban leli magyarázatát, hogy évek hosszú során áti tapasztalatom, hogy az álcák kevésbbé alkalmasak e célra, amennyiben az abból származott anyák fejlődése eddig még fel nem deríthető okból tökéletlen, az anya kinézése, alakja szinte mintegy elcsigázott, olyan kényszer nevelésnek tetszik.

Nem akarom ezzel ama nyilvánosan elismert dolog ellenkezőjét vitatni, mintha a kisebb anya petezésre kevésbbé volna alkalmas. sőt megtörtént eseteim közé sorolom, hogy daliás kinézésű anya kevésbé felett meg életcéljának; de ez t. i. a királynő szép volta ästhetikai szempontból nekem megfelelőbb.

Időközben másik méhesemben történetekről meggyőződendő, annak megtekintésénél rendkívüli meglepetésemre az előbbi eset

ismétlődését kelle tapasztalnom, hol is IV. számu kas királynője pusztult el a nászuton. A bajon egy keret fiasítás behelyezésével az első esetben leírt módon, de ama különbséggel segitettem, hogy ugyancsak egy erősebb családtól, de nem petékkal, hanem álczákkal telített keretet tettem be ama egyszerű okból, hogy petés keret kéznél nem volt, a család pedig bucsuzóját bejelentve, visszamaradásra vajmi kevés türelmet tanusított.

Nem akarván méheimmel hasonviszonyba jutni, mint Szt. Pál az oláhokkal, de meg tekintettel arra a körülményre is, hogy méheim háborgatását csak fontos esetben engedem meg magamnak, no meg keresgélés közben a család illa berek, nádak, erek itt hagyott volna, fogtam az első álczás keretet s újbóli kísérletképen az anya mikénti fejlődésére respective minőségére, eltértem eredeti szokásomtól.

S mit tapasztaltam, miután mindkét családot az eset különleges volta miatt időközben is kivételes figyelemben részesitettem?

Feljegyzésem szerint 26-án, tehát a 7-ik napon ugy a 41-es, mint a IV. számu kas megtekintve, azt tapasztaltam, hogy az előbbibe beállított s petével telített keret sejt ürjei tökéletesen üresek. Górcsóvel megejtett vizsgálatom után a chorionnak a csel-lák fenekén nyomát sem észlelhettem, a peték eszerint ép állapotban eltűntek.

Eleintén ama gondolat fogamzott meg agyamban, hogy a királynő időközben, melyet elveszettnek tartottam, terhétől nem tudván megszabadulni, talán csak másnap, de mégis visszatért a családhoz; mely föltevésemet okadatolni látszott ama feltűnő körülmény is, hogy a méhek egész szabályszerűen működtek. Ámde a *peték hova lettek?* Logikus észszel egyéb következtetésre nem lyukadhattam ama körülmény tudatában, hogy a méhek irtoznak a léghuzamtól s a kas alapját képező fenékeszka nyíláson, talán életfentartási ösztönből, a petéket kihányták.

Eme gondolatom téves volta a megvizsgálás után kiderült, mert petét egyetlen példányban még nagyítóm sem mutatott.

Nyilvánvaló tehát, hogy a méhek a petéket szükségtől vezéreltetve rendkívüli ovatossággal a kas felső részében már készenlevő sejtekbe hordták fel további ápolás szempontjából.

Ezen megdönthetlen meggyőződésemet támogatva vélem azzal is, hogy a felhordott (áthelyezett) s akkor már álczává fejlődött peték sejtei között négy szabályszerűen kiépitett, bár még fedetlen anyabölcsőt leltem

Nincs kizárva a lehetőség ugyan, hogy a kas mélyében lehetett még anyabölcső építmény ennél több is, de a sejtek meg rongálása nélkül ezt nem észlelhettem, miért is vizsgálódásomat ez irányban felfüggesztem kelle.

A IV. számú kasba helyezett keret sorsa szabályszerű; a méhek azt szabályos időben befödtek, az anyabölcsők körüli eljárásoknál eltérést nem tapasztaltam, csupán abbéli régi tapasztalatom nyert beigazolást, hogy az anya, melyet többszöri átnézés után e napokban fedeztem fel, abnormis kinézésű, mint egy olyan satnya, azaz alig nagyobb egy dolgozónál.

Mivel az anyanevelés a királynő korcszerűsége daczára a fiasítás körül is mintaszertűen sikerült, e keretet eltávolítottam

Czikkem élén irt mottóm szellemében tehát tagadom ama neves méhészek abbéli határozott állítását, hogy a peték áthelyezése lehetetlenség, mert úgy vélem, abszurd dolgot maga a nagy természet sem ismer.

Nem akarok ellentétbe helyezkedni a Nagy Alkotónak emberi észszel fel sem fogható legbölcsebb beosztására valló intézkedéssel tagadásommal, de tekintve azt, hogy az emberi agy sejtjeit oly bőven berendezte vitatkozásra hajlóvá és ezen egyének a kákán is csomót keresők elvénél fogva kicsiny de jellegzetes dolgokból vehemens vitát szoktak provokálni.

Csak ismételhetem, hogy e megfajthatatlannak látszó tény-körülményt csak azért nem vettem a vita porondjára, mert a szétágazó véleményt döntő érveléssel összegezni herculesi munka, de meg a mi körünkben a nem ritka sanguinikus temperamentumok annyira kiélesítenék, hogy a vita harmadik közlemény váltása már Cristusi türelmet igényelne; nem lévén okom a köznek szentelt, habár szerény tevékenységemet megnyirbáltatni esetleg kedvemem ettől elvenni engedni.

Mindezekből a consequentiát levonva az áll előttünk, hogy ez a méheknek itt egy olyan csodálatraméltó munkája, hogy eme csodás szorgalmu, mondhatni eszes lényecskéknek következetes, szinte logicus ész eláruló megfajthatatlan ösztöne még az emberi munka pedantériáját is felülmulja.

Eme tapasztalatom révén tehát jelen czikkem célja oda concludál, hogy értésére adjam k. méhésztársaimnak, hogy igenis a méhek a petéket, *ha annak szükségét látják egyik helyről a másikra áthelyezik.*

A kaptár-kérdés.

A méhészet gyakorlásában bizony nagy fontosságú szerepe van a kaptárnak, ha azt akarjuk, hogy méheink se pusztuljanak el s mézhozam is legyen. E nagyfontosságú kérdés megoldása még ez ideig nem sikerült teljesen

Legnagyobb baj, hogy a méhészek közt nincs meg az az összetartás, hogy e kérdésben is közlenék egy a jó, mint a rossz oldalról szerzett tapasztalataikat.

A legtöbb méhész azon kaptárhoz ragaszkodik, melyben a méhészetet folytatja. Azokat jóknak, czélszerűeknek tartja, pedig el nem hiszem, hogy egyik-másik tekintetben annak hiányosságát ne tapasztalta volna, de ezeket röstellí nyilvánosan bevállani.

Kezdő méhészekkel esik meg különösen, hogy egy-egy kaptár fajtával megkezdik a méhészetet s a nélkül, hogy annak jószágáról maguknak meggyőződést szereznének, ugyanolyanba szaporítják a méhcsaládok számát, s a midőn a kaptárrendszer czélszerűtlenségéről meggyőződést szereznek, késő, mert pénzüket már befektették. S mi türes tagadás, manapság a pénz oly szoros helyen van, hogy ha egyszer azt kaptárakra kiadták — ha még oly rozsak is — inkább kinlódnak velők, semhogy ujjakkal cseréljék ki; új kiadásokba bocsátkozzanak.

Innen van azután, hogy sok méhész, ha egy újabb kaptárról hall valamit, leocsárolja, hasznavehetetlennek állítja lenni. Pedig nem is az ujan hallott kaptárra gondol, hanem a sajátjára, mert legtöbb esetben az ocsárolt kaptárt nem is ismeri, nemhogy kipróbálta volna.

Ezeket azért mondom, mert magam sem voltam egy szikrával sem jobb a többi kezdőméhészeknél s annyi pszichológiai tapasztalatom van, hogy az emberek egy dologra nézve ritkán gondolkoznak eltérően.

Ezelőtt 18 évvel kezdettem meg a méhészetet 4 országos egyesületi kaptárral. Más évben a 4 családot 10-re szaporítottam fel s czélom az volt, hogy meg nem állok, a míg 50 méhcsaládom nem lesz. De a váratlan körülmény számításomban meggátolt, mert más irányu elfoglaltságom nem engedte meg, hogy több kaptárt kezelhessek.

De jól is történt ez így, mert azt tapasztaltam később, hogy hol annyi volt a méh, hogy nem fért a kaptárakba s méz nem volt, hol nem volt se méz, se méh, hol pedig családaim felénél több elpusztult. Sok gond és figyelem után rájöttem, hogy nemcsak az időjárás, hanem a kaptár czélszerűsége is nagyon befolyásolja a méhészetet.

Azért úgy intéztem méhész dolgaimat, hogy ma már az eredménynyel meglehetősen meg vagyok elégedve, mert az országos méretű kaptárakat rendre mind kiküszöböltem.

»Saphó« ur cikkében előbb 3 pontot állít fel, melyekre röviden a következőleg felelek:

1. A méheknek tágas lakhelyet ad az a kaptár, melynek belső méretei a vidék, időjárás és méhlegelőnek leginkább megfelel. Tehát jó mézelő vidéken vétek az országos méretű kaptárt alkalmazni, mert abban vagy a család szaporodása, vagy a mézhozatal — legtöbb esetben az utóbbi — szenved. Ilyen vidékre a

Boczonádi-kaptár való, valamint olyan helyekre is, a hol évenként legalább egyszer bőséges mézelésre van kilátás. Közepes méhlegelővel bíró helyeken, a hol, ha nem sok is, de egész nyár folyamán van virány — a Boczonádi-kaptár nem jó, mert az ily nagyméretű kaptárt a méhek be nem tölthetik. Az országos méretű kaptár sem alkalmas ilyen helyre, mert vagy agyonraozza magát a család (a helyszüke miatt), vagy ha azt meggátoljuk, a kaptárból kiszorult méhek tétlenségre vannak kárhóztatva s a mézhozamnak egy szikrát sincsenek előnyére. Ide a Boczonádiénál kisebb, de az országosnál nagyobb, vagyis egy *középméretű* kaptár kell.

E középméretű kaptár megfelel a gyengébb mézelő vidékeken is. Rosz éveken begyűjt a család magának legalább annyit, a mivel kitelelhet; jó évben pedig van elég helye egy a szaporodásra, mint a gyűjtésre.

Látnivaló tehát, hogy az országosan elfogadott méret nem a legalkalmasabb. De nem is hiszem, hogy azon bizottság, mely igazi méhésztelentelvényekből hivatott össze, föltétlenül legjobbnak tartotta volna az elfogadott méretet. Az országos méret nem más, mint a Berlepsch-féle keret méret, vagyis a kezdet, ahonnan a tulajdonképeni okszerű méhészet elindult. Az országos méretű kaptár belvilága a parasztkas ürméreténél nem nagyobb. Már pedig a parasztkasból csak ősszel vehetünk el mézet s akkor sem valami sokat, ha azt akarjuk, hogy a család még ne érezze.

Nem szabad tehát megállanunk a kezdetnél a kaptár kérdésben sem. Magam is elhagytam az országos méretű kaptárt. Nagyobbat készíttettem, nagyobb keretekkel s nem csalódtam benne, pedig vidékem méhlegelője gyenge.

2. A téli hideg ellen minden jól bélelt kaptár megvédi a méheket.

3. A melyben háborgatva nincsenek. A méhek sehol nincsenek háborgatva, ha nem háborgatjuk őket. A méhekkel higgadtan és határozottan kell bánni. Nem szabad a kaptárba — mielőtt a keretet kivenni akarjuk, mint sokan teszik — füstöt fujni, mert az egész felzudul. A keretek kivételénél ügyeljünk, hogy azt ne üssük a kaptár falához, vagy a keretbakhhoz, mert felingereljük őket.

»Sapho« ur végül 4 kérdésre vár feleletet Megpróbálkozom azzal is.

1 A kaptár belsejét megtekinteni a nélküli, hogy ne az egész család vegyen róla tudomást, szükségtelen. Nem árt a méhekknek, ha a kaptárban járunk, csak ne babráljunk abban szüntelen és ok nélkül. Ha jól bánunk el velök, föl sem veszik, hogy velük bajlódunk. Sőt a helyes és higgadt kezelés a méheket egészen megszeli. Ezt magam tapasztaltam, mert daczára, hogy szüntelen

köztük foglalatoskodom, már 6 év óta egyetlen méhszurást sem kaptam.

2. A hangyasavat a méhek állandóan fejlesztik s ha kimegy is, gyorsan pótolják azt. De maguk a méhek is a naponkénti szellőztetéssel sok hangyasavat bocsátanak ki a kaptárból.

3. Egyszerű kezelés a Boczonádi-rendszer Természetesen csak úgy, hogy értsünk is hozzá jól.

4. Mi szükség a méhek munkáját állandó figyelemmel kíséreni. Elvégzik ők teendőjüket minden felügyelet nélkül is. Az általános hibákat kis gyakorlat mellett észrevesszük amugy is. Ha pedig tanulmányozni akarjuk a méhek munkáját, van figyelő kaptár.

A kaptár-kérdésben ezek az én nézeteim. Lehetnek ezek tévesek is, de én ezeket tapasztaltam, mást nem mondhatok. Le sem ócsárlom, ha valakinek más nézetei lennének, sőt szívesen fogadnám, ha minél többek véleményét hallom. Örülök, ha használhatóak s ha a jó Isten mindnyájunknak jó méztermést ad, mert akkor jut nekem is be'őle.

Kálmán Márton.

Boczonádi—Kuchenmüller rendszer.

Boczonádival majdnem egy időben lépett fel Kuchenmüller konstanzi német méhész az ő rendszerével, mely teljesen megegyezik a Boczonádi által terjesztett móddal. S mivel nem lehet feltételezni, hogy egyik a másikról tudott volna, a közönség is körülbelül egy időben vett tudomást róluk. Az elsőség dicsőségét egyiknek sem lehet odaitélni, hanem e sokat vitatott rendszert Boczonádi—Kuchenmüller rendszernek kellene elnevezni. Hangsúlyoznom kell, hogy itt nem kaptárról, hanem csupán kezelési rendszerről van szó. (Nem osztjuk nézetét. Szerk.)

Kuchenmüller a »Betriebsweisen lohnender Bienenzucht« című munkájában (330 l.) elbeszéli, mily véletlenség által jutott kezelési rendszeréhez. Ugyanis kezdő méhész korában volt neki egy nagyon ingerlékeny méhcsaládja, melyhez még keztyűvel és fejtűvel sem mert hozzányulni. Végre egy délelőtt rászánta magát s a három osztályu kaptárt felbontotta, mert már a bővítésre feltétlen szükség volt s a család belállapotát is meg akarta vizsgálni.

Annyi bátorsága már nem volt, hogy a kereteket bakra helyezze, hanem jobbnak vélte a méztért keretbak gyanánt használni, hogy az ingerült család inkább a kaptárban maradjon. Nagy bajjal és veszéllyel végre az összes kereteket kiemelte a költőtér felső osztályából és azokat a méztérbe helyezte, mely 20 czm. széles Hanemann-rácscsal volt a költőtértől elválasztva.

Most azonban már inába szállott minden bátorsága, nem merte a méztérbe helyezett kereteket bolygatni, nehogy az amugy

is felbőszült méheket még jobban ingerelje. Szeretett volna elfutni, de a családot így hagyni már nem lehetett.

Egyszerre mentő gondolata támadt. A költőtér alsó osztályából a kereteket a felsőbe helyezte és az alsó sort a rendelkezésére álló kiépített és műlépes keretekkel telerakta, nem is törődve azzal, hogy a néppel mi lesz. A költőtérben azonban szemébe tűnt a szép karcsu királynő.

Később az ablakon át látta, hogy az ily módon rendezett kaptárban minden térség tele van néppel s meg az alsó osztályban is szorgalmasan foly a munka.

Összel olyan volt az eredmény, hogy az elhanyagolt kaptár sokban felülmulta a szabályszerint kezelt többi kaptárokat s a nép is teljesen megszeliült.

Ez az eset gondolkodóba ejtette s így támadt benne az eszme — a nálunk Boczonádi által terjesztett kezelési rendszer létesítéséhez, melyet bővebben leírt a következő munkáiban: »Deutsche Bienenzucht« (149 l.) és »Die Erforschung einer lohnender Bienenzucht«. (8 l.) (Az okszerűség és véletlen közt nincs különbség? Szerk.)

Utóbbi művében megjegyzi, hogy nem szükséges a kereteket előbb keretbakra helyezni, hanem egyszerűen az utolsó keret lesz első az új osztályban, oly formán, hogy a keret átakasztás előtt megfordítjuk, vagyis a kaptár ajtajával szemben volt keretterületet a homlokdeszka felé fordítjuk.

Minthogy Boczonádi és Kuchenmüller daczára, hogy egy rendszernek apostolai, mégis több lényeges kérdésben eltérnek egymástól. Tehát szükségesnek látom párhuzamot vonni közöttük.

Boczonádi nem sokat ad a kaptár alakjára, lehet az rakodó kaptár is. Fődolog nála a keret, ürméret és a rendszer. (Méh. Közl. 1903. 29 l.) Kuchenmüller szerint pedig a méret mellékes, első-sorban rakkaptár legyen; ámbár lehet 3 vagy 4 osztályú állókaptár is, csak hogy rendszere szerint legyen kezelve (Deutsche Bienenzucht 149 és 158 l.)

Mindketten megegyeznek abban, hogy a méheket a kaptárban itatni nem kell, de míg Kuchenmüller ajánlja a tavaszi etetést, Boczonádi semmi néven nevezendő etetés szükségességét nem akarja elismerni. (M. K. 1904. 47 l.)

Gyengébb családoknál Boczonádi előírja a mesterséges anya cserét, de Kuchenmüller azt minden esetben a méhekre bizza. Boczonádi teljesen elveti a Hanemann-féle rácst, míg Kuchenmüller nem nélkülözheti.

Mindkettő merész reformátor és az egyszerűsítés szószólója. Nem lehet tudni, győzni fognak-e vagy nem, de mindenesetre előkelő helyet fognak elfoglalni a méhészet történelmében.

A mi a gyakorlatot illeti, nézetem szerint a Boczonádi—Kuchenmüller rendszert biztos sikerrel csak a Boczonádi-kaptárban vagy pedig a Kuchenmüller féle paraszt kaptárban lehet alkalmazni. Országos méretű kaptárban Hanemann-féle rács nélkül csak kitűnő hordású vidéken és jó nyárban lehet eredménynyel alkalmazni, mikor a mézet raktározó méhek ugyanis kevés helyet bocsátanak az anyának petezésre, vagy ha a fölösleges fiasítást műfogásokkal korlátozzuk. Csakhogy persze nem szabad mind a fedődeszkát elvenni, mert különben a méhek a költőtér és mézúr közötti lépközoeket heresejtekkel építik össze. Elég, ha kényelmes átjárást hagyunk. (Lám, hogy mégis van eltérés. Szerk.)

Gyenge hordású vidéken a méheket Hanemann féle rács nélkül a méztérbe bocsátani kissé kockázatos dolog, mert megjárhatjuk, hogy főleg száraz nyárban mézes lépek helyett gyönyörű fiasításos lépekkel fogunk megglepetni.

Hanemann rács alkalmazása mellett az országos egyesületi kaptár költő fészket Kuchenmüller előírása szerint bővíteni csak gyakorlott és jöszemű méhésznek való, mert tavasszal az anya rendszeren a költőtér felső osztályában tartózkodik és gyenge szemű vagy kezdő méhész akaratlanul is nagyon könnyen fölemelheti az anyát a méztérbe. E művelet által roppant nagy zavart okoz az egész családban különösen azzal, hogy a kikelő herék nem lesznek képesek a méztérből eltávozni.

Az előzetes leseprés pedig annyi keretről kelemetlen úgy a méhek, mint a méhészre nézve.

Egy vidékemen lakó, különben nagyon kitűnő méhész mult nyáron a Boczonádi—Kuchenmüller rendszert a szükséges előfeltételek figyelembevétel nélkül alkalmazta, de szomorú tapasztalatok után visszatért a régi, talán nem oly jó, de kipróbált reudszerhez.

Hirsch Benedek.

Az üres kaptárok gondozása.

A méhészek általában csak azon kaptárokat és kasokat szokták gondozni, melyek be vannak népesítve. Ritka az a méhész, aki üres kaptárait is szentel egy kis időt. Pedig az üres kaptárak is igényelnek gondozást, ha nem is oly nagyot, mint a benépesítettek.

Olyan méhesekben, hol a kaptárokat maga az építmény képezi, mint a pavillonoknál, korántsem igényelnek a méh lakások annyi figyelmet, mint azok, amelyek helyükről elmozdithatók. E kaptárok többnyire színekben, padlásokon, pinczékben helyeztetnek el, hol lakásul szolgálnak különféle apróbb állatoknak. Különösen

a pinczében elhelyezett kaptárok vannak leginkább kitéve állati lakásoknak, a gomba és penész pusztításának.

Az üres kaptárokat csak akkor szokta a legtöbb méhésztisztítani, mikor arra épen szüksége van. Holott a tisztítás akkor sokkal több munkát igényel, mintha arra állandóan fordítana egy kis gondot.

Hányszor fordul elő, hogy akár a szilárdan álló, akár a megmozditható kaptárba befészkelje magát az egér s ott kényelmes otthont talál, fiakat nevel. De ritka hely, ahol az üres kaptárok ne volnának tele pókhálóval, ászkakkal stb. Sőt láttam olyan méhest is, hol a pavillon egy üres osztályában a méhek legnagyobb ellensége, a darázs, fészkelte be magát, s akárcsak a méhek, virágzó otthont alapított. Vannak méhészek, kik az üres lépkereket az üres kaptárokbán tartják, hol az egér és viaszmosoly pusztításnak teszik ki. A pinczében tartott kaptárokat ellepi a gomba, a penész s átjárja a dohos szag s midőn azt a méhészt előszedi és kitisztítja, a beletelepített méhek abból elmenekülnek.

Mindezekből láthatjuk, hogy az üres méhkasok is igényelnek figyelmet, s minél gyakrabban foglalkozunk velük, annál kevesebb lesz a velük való bibelődés.

Tehát a méhkasok tiszta, száraz helyen tartandók. Legjobb, ha azokat a benépesített lakások mellett helyezzük el, hogy szemünk előtt és kezünk ügyébe essenek, na meg, hogy azok gondozását ne feledjük el. Nézzük át azokat hetenként legalább egyszer. Seperjük ki azokat jól minden esetleg beköltözött rovarról. Tartsuk teljesen üresen, hogy a rovarok abban bűnhelyet ne találhassanak. A röpnnyílásokat és ajtajukat tartsuk állandóan zárva. A rajtuk támadt repedéseket ragasszuk be. Tisztítsuk ki az esetleg abban maradt viasz- és mézhulladékoktól, hogy a hangyák bucsujárását megakadályozzuk. Tartsuk azokat általában tisztán, mert minél gyakrabban foglalkozunk velük, annál inkább távol tartjuk azoktól a szálláskereső állatokat. Miután azok sem szeretik a gyakori háborgatást, szépen elvonulnak nyugodtabb otthont keresni, s ha szükségünk van a kaptárra, minden nagyobb tisztogatás nélkül azonnal használatba vehetjük.

Augusztus havi teendők a méhesben.

Julius hava általában mindenütt kedvezett a méheknek. A többfelől érkezett értesítések igazolják, hogy 5 év óta nem volt olyan gazdag mézelés és rajzás mint az idén.

Az üres kasok és kaptárok rajokkal, a bődönök mézrel teltek meg mindenfelé. Kedvező körülmények között, mikor az időjárás alkalmas, ha kellő lépkészlettel látjuk el a kaptárokat, valóban bámulatra keltő gyorsasággal népesednek, vagyonosodnak a méhcsaládok.

A ki a június—júliusi gazdag hordásban szorgalmasan nem pörgetett vagy legalább el nem szedte a telt lépeket és üreseket nem rakott helyükre, annak törzsei jó ideig bomlottak a rajzással. Ha az idő tovább is ily kedvezően jár, augusztus végén újból pergethetünk. Nemcsak az anyatörzsek, hanem a rajok is megtöltik kaptáraikat.

A hol a tisztas fű jól tenyészik, az augusztusi időjárás oly bő hordást ad, akár a június—júliusi.

Az augusztus hónapban begyülő méz pörgetéséhez csak oly előrelátással kell kezdeni, hogy a méhek téli szükségletére elegendő mézes lépek maradjanak. A méz elszedésekor ügyeljünk, nehogy esetleg a méz elcsepegtetésével a méheket rablásra ingereljük.

Főfigyelmet fordítsunk arra, hogy népesség és mézkészlet tekintetében minden család egyenlően erős legyen. A hordás csökkenésével a röplyukakat szükítsük a méhellenség és rablás ellen.

Az ideai sűrű rajzás miatt lehet sok anyátlan család is. Az ilyen családokat még most egyesítsük, hogy a betelelés idejére kellő rendben legyenek.

A gyarapodásukban visszamaradt, de különben rendes állapotban levő családokat vagyonosabb törzsektől elszedett telt, — a szükséghez képest fiasításos vagy mézes keretekkel növeljük, hogy törzseink őszre egyenlőek legyenek.

Mikor már minden családnál rendben van az anyaság, a herék pusztításában segítsünk méheinknek.

Üres, kiépített és kipergetett kereteinket megtisztogatva rakjuk oly helyre, hogy a viasz moly hozzá ne férhessen.

Mezei.

A musztikás.* (Motyikár, mocsikár)

Sokan csodálkoznak, hogy az okszerű méhészet nem terjedhet el a földmives nép között úgy, mint annak elterjedni kellene. Ennek okát annyi különböző dologban keresték s keresik ma is, mert mindennek, még a tormának is van férge.

Az okszerű méhészet terjedésének legnagyobb ellensége a musztikás. Méhészek előtt nem ismeretlen e szó, de azokért, kik e nevet nem hallották volna, megmondom, hogy a musztikás ember, két lábon járó ember. Hogy mi a neve és merre legyen az ő hazája, senki se tudja, senki se kérdi. Minden iparendély nélkül járja be hazarészünkét. Ismeri az utakat, behunyt szemmel sem téved el rajtuk, hisz évek óta rója kora tavasztól késő ősziig. Ismeri a falvakat, azok lakóinak apraját, nagyját. Tudja melyik faluban hány méhész van, hány családot tart, mily állapotban vannak méheik, hány családja pusztult el a télen, hány fog megrajzani. Szóval tájékozva van mindenről, ami messze vidéken a méhészethez tartozik, sokkal jobban, mint bárki más. Ha valaki a méhészetre vonatkozó statisztikai adatokat vele közlené, ravaszul mosolyogna annak hiányosságán. Ő tudja, hol hány kast titkoltak el a megadóztatástól félelem miatt.

Ő a nép gyermeke s bizalmassa, aki csak jót (?) akar, jót tesz. Tanácsot, utbaigazítást ad, sőt tetteleg is segítségére van a népnek. Biznak benne, vakon hisznek neki.

Ha megjelenik a falu végén, a legkisebb gyermek is felkiált: »itt a musztikás.« Ha bemegy a faluba, annak lakói barátságosan fogadják, mint régi jó emberüket. Őt senki sem bántja.

Mi is hát voltaképpen e köztiszteletben álló alak hibája?

Régi jó mondás: »Jobb a nyílt ellenség az alattomos barát-nál.« E tisztes alak barátja a népnek, mint láttuk, bizalmas barátja. És épen ezen bizalom teszi őt a méhészeknek ellenségévé.

Egy-két lóval vagy számmárral, melyek hátán több — viaszgyertyát, gyöngyöt, fűszerneműt stb. tartalmazó — átalvető lóg, fölkeresi a falvak méhesgazdáit. Szemlét tart a méhes felett. Utbaigazítást ad azok kezelésére, s ha a gazda a méhek kezelését nem érténé, saját maga rendezi azokat. Természetes, hogy ezen nagy

* Motyike (mocsike) = sonkoly.

szivessége, ha most nem is, de ősszel busáson meghozza a maga gyümölcsét.

Ha eljött az ősz, tudja, hol kell előbb megjelenni, hol van rá legnagyobb szükség, hol várják őt. Ott, a hol a méhesgazdák nem merik, vagy nem tudják a mézet elvenni, nem tudják, melyik kasból hogyan öljék ki a méheket. Nem soká várat magára. Pontos időben megjelenik. Fontoskodó ábrázattal kikeresi a legjobb kast, kellő szakértelemmel kiöli azokból a méheket, kiszedi a kasból a mézzel telt lépeket. A meghagyott kasokat is rendre nyirja s a nyert lépeket összetörve úgy a hogy, kiolvasztja ahból a mézet. A sonkolyban azonban ott marad a méznek legalább $\frac{1}{8}$ része. A munka elvégzése után természetesen a díjazás következik. A jószívi gazda a mellett, hogy vendégét étellel, itallal ellátta, hasznos munkája *szerény jutalmául a sonkolyt ingyen átengedi neki.*

Ne resteljük a munka eredménye és a díjazás közötti arányt számadásba venni. Előrebocsátom, hogy a számadást jó mézelésnél kikerekített szám adatokban vezetem le.

Tegyük fel, hogy a kasból kivett mézzel telt lépek összes súlya 28 kgr. Ebből a tiszta mézre esik 24 kgr., a sonkolyra 4 kgr. Ha most a méz kgr-ját 1 kor.-val számítjuk, 24 k. A sonkoly árát pedig (miután annak sok salakja marad a kiolvasztásnál) számítsuk átlag 2 kor.-val kgr.-ként, (ámbar a tiszta viasz kgr.-ja 3 k. 20 fill.) Lesz tehát 8 kor. Ebből láthatjuk, hogy csak egyetlen kas után mily magas díjazásban részesül.

De vegyünk a másik esetet is, midőn a gazda maga végzi el a munkát s a musztikás a kész sonkolyra megy. Vegyük itt is alapul a fenti számítást. A gazda kiolvasztotta két kas tartalmát s előáll 8 kgr. sonkolylyal, melynek értéke, mint láttuk, 16 kor. Midőn a gazda a 16 k értékű sonkolyt egy rostában elébe adja s kérdi, mit ad érte, vállvonogatva s mosolyogva ígér érte egy szál viaszgyertyát (értéke 40 fill.) vagy egy dl. tört fahéjat (értéke 30 fill.) stb. A gazda pedig, ki az értékkülönbséggel nincs tisztában, elfogadtja a cserevásárt. Ily módon a musztikás mesébe illő olcsó áron csinos értékű viasz birtokába jut.

Ha tehát falun a méhészet hanyatlik, mert *nem fizeti ki magát*, csak a musztikásnak tulajdoníthatjuk.

De ellensége a musztikás az okszerű méhészetnek is, mint a

melyben a bőséges jövedelmi forrásának kiapadását látja. Igyekszik is a népet a méhek okszerű kezelésétől tőle telhetőleg visszatartani, ami sikerül is neki. Becsmérlőleg szól az okszerű méhészetéről, hogy abból félannyi mézhozam sem várható, mint a kasokból. Ő tudja, mert a kaptárral méhészkedőktől ritkán kap sonkolyt, de azt bölcsen elhallgatja, hogy az okszerű méhészek lépkészletüket, mely vagyonuk alapját képezi, nem adják oda egy szál kicifrázott viaszgyertyáért, sem egy dl. fűszerért. Ahol pedig a körülmény úgy hozza magával, azt kigunyolja, amin aztán jóízűen röhögnek.

Tessék már most a legszakképzettebb méhészeti vándortanítónak az ezen elemek által fanatizált nép előtt előadást tartani. Fáradságát úgy fogják jutalmazni, mint a khinaiak a hittérítőét, megvetéssel, kigunyolással, de a legtöbb esetben az előadáson való részvétlenséggel. Beválik itt is azon jó mondás: »Száz bölcs beszéd nem tudja kijavítani azt, amit egy ostoba szó elrontott.«

Hazarészünk szegénységét nem csupán a föld terméketlensége, időjárásai és éghajlati viszonyok okozzák, hanem a nép együgyűsége, mely felül minden ámitónak. a nélkül, hogy egy kissé körültekintene.

Ideje volna megszabadítani a népet az ilyen jóakaró barátoktól. Azt hiszem, hogy gyökeres irtással sikerülne is, hogy a nép kényszerítve legyen önlábán megállani és haladni a korrallal. De így bátran ránk illik a latin mondása: »Tempora mutantur nos autem non mutamur in illis.« (Az idők változnak, de mi nem változunk azokban.)

Hiányzik népünkben az önérzet, az önálló gondolkodás és cselekvés iránti hajlam, mert akadnak, akik gondolkoznak és tesznek helyette s ők nyugalomban ülhet. Hej pedig e kényelmet mily drágán fizeti meg. S mi, kik a szabad eszmék zászlósaivagyunk, de azok is, kik hivatásszerűleg alapos tudással köztök fáradoznak — vándortanítóink — hiába kiáltjuk, hogy világosság van, a míg a testvér tenyerét testvére szemén tartja.

Szerkesztői üzenetek.

K. Márton urnak. ? Még most sem lehet szerencsénk lakczi-mét megtudni?

K. F. urnak. Prizlop. Mézét, ha az szép és jó, bátran elküldhetted volna a chikágói kiállításra is. nemhogy Lüttichbe el ne